

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4*

THE MENEGEMENT MODEL FOR DEVELOPMENT TO QUALITY SCHOOLS OF BAN DONYANG SCHOOL UNDER THE CHIANGRAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

ทงนศักดิ์ โพธิ์เกตุ

Thanongsak Phoket

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

The Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Thailand

E-mail: thanongsak.sak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ทดลองใช้ และประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน 1) การสร้างรูปแบบฯ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ยกร่างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน 2) การทดลองใช้รูปแบบฯ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 กับครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 78 คน รวมจำนวน 87 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบฯ แบบประเมินโรงเรียนคุณภาพ แบบสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ 3) การประเมินรูปแบบโดยครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบฯ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ 4) กระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน 5) ผลผลิต และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ รูปแบบฯ โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า ผลการประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าปีการศึกษา 2561 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9.94 และความพึงพอใจโดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.04) และ

* Received 13 November 2020; Revised 11 January 2021; Accepted 18 January 2021

รูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.17)

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, โรงเรียนคุณภาพ, การบริหาร

Abstract

The objectives of this article were to create to implement and to evaluate the management model for development to quality schools of Ban Donyang School under the Chiangrai Primary Education Service Area Office 4 by research and development methodology 3 steps; (1) to create the management model by literature reviewing, the scholars interview, drafting the model and checking and the models' suitability and feasibility assessment by 7 the academic experts. The data were collected by interviewing and questionnaires. (2) To implement the management model in 2/2562 semester by 9 teachers and 78 students. The research tools were the model manual, questionnaires and summary form. (3) To evaluate the management model. The data was collected from 9 teachers by questionnaire. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation. The finding showed as follow: (1) The management model for development to quality schools of Ban Donyang School under the Chiangrai Primary Education Service Area Office 4 consist of 6 elements; (a) Principle, (b) objectives, (c) 7 quality school elements (d) 7 steps of the management process (e) outputs and (f) success factors and the management model's suitability and feasibility in overall were the highest level. (2) The implement results the management model showed the self-assessment based on the quality school elements was high level, the students had higher academic achievement than 2561 academic year and the stakeholders' satisfaction in overall were the highest level ($\bar{X} = 4.76$, S.D.=0.04). (3) The evaluation results of the management model for development to quality schools of Ban Donyang School under the Chiangrai Primary Education Service Area Office 4 in feasibility standards, Utility standards and propriety standards were the highest level ($\bar{X} = 4.66$, S.D.=0.17).

Keywords: The Management Model, Quality Schools, Management.

บทนำ

โรงเรียนเป็นองค์การทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยมีเจตนารมณ์ที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 ให้มีทักษะการเรียนรู้ การอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานและมีความรอบรู้ พัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย มีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคมเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนาคนให้ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพ คือ การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การจัดกิจกรรมกระบวนการ เรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน มีแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีระบบและกลไกการวัด การติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ (ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, 2560); (อัจฉรา นิยามา, 2561)

การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและคุณภาพ ดังจะเห็นได้จากรายงานการวิจัย รายงานสภาวะการศึกษาไทย แนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการ ที่ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุการปฏิรูปการศึกษาของไทยที่ไม่สามารถไปถึงคุณภาพได้นั้น มีสาเหตุสำคัญสรุปได้ดังนี้ 1) โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาเป็นแบบรวมศูนย์ 2) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่งผลต่อการบริหารจัดการ 3) ระบบการศึกษาไม่เอื้อต่อการสร้างความรับผิดชอบ (Accountability) ทั้งในส่วนของ การทดสอบ ระบบประเมินผล โรงเรียนและครู และระบบการเงินเพื่อการศึกษา 4) แนวคิดวัฒนธรรมที่มีต่อระบบการศึกษาของคนไทยที่มุ่งเน้นการทดสอบแบบท่องจำ วัฒนธรรมการศึกษาเพื่อการแข่งขัน การประกวด การประเมิน รวมถึงการประเมินของสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลนำชื่อเสียงมาสู่ครู ผู้บริหาร และโรงเรียน 5) หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เด็กไทยมีชั่วโมงเรียนมาก จำนวนวิชามาก และมีสัดส่วนจำนวนชั่วโมงต่อวิชาเรียนหลักอาจยังไม่เหมาะสม และ 6) ระบบการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ยังไม่มีการประเมินสมรรถนะตามวิชาชีพที่แท้จริง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (มนต์ภัส มโนการณ, 2561) นอกจากนี้ข้อมูลรายงานสภาพปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษายังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน โดยด้านวิชาการ พบว่า การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนขึ้นอยู่กับศักยภาพของครูในโรงเรียน มีการคัดลอกหลักสูตรระหว่างโรงเรียน ขาดการพัฒนาและจัดหลักสูตรเฉพาะทางที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมผู้เรียนที่มี

ความเป็นเลิศให้เทียบเคียงระดับนานาชาติ รวมถึงปัญหาด้านการบริหารและการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การนำนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว ปัญหาด้านมาตรฐานและคุณภาพการจัดการศึกษา ปัญหาด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน สื่อและอุปกรณ์มีจำกัดและล้าสมัย ด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และไม่เอื้อต่อการจัดห้องเรียนที่เปิดสอนตามโครงการพิเศษ การปรับปรุงซ่อมแซมอาคาร วัสดุที่ชำรุด และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ครูไม่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียน ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการจัดการศึกษา และด้านการบริหารทั่วไป พบว่า การระดมทรัพยากรทางการศึกษา การพานักเรียนไปนอกสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านคุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วม จึงได้กำหนดนโยบายให้มีการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งหมายถึง โรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการศึกษาในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาสื่อวัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้ได้ผลผลิต คือ ผู้เรียนมีคุณภาพด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงตามมาตรฐานที่กำหนด โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้สร้างนวัตกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ เช่น โครงการโรงเรียนดีประจำตำบล ที่เริ่มต้นพัฒนาโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการแก่ชุมชน ไปสู่การเป็นโรงเรียนมีคุณภาพ มีชื่อเสียง มีสัมฤทธิ์ผลเป็นที่ยอมรับ นักเรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่ดี รักงานอาชีพ รักความเป็นไทย เป็นคนเก่ง ดี มีความสุข โรงเรียนคุณภาพประจำตำบลมุ่งพัฒนาโรงเรียนคุณภาพในท้องถิ่นชนบทให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและมีความพร้อมในการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม งานอาชีพ และสุขภาพอนามัย สามารถให้บริการการศึกษาแก่นักเรียนและชุมชน เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สำหรับนักเรียนในท้องถิ่นชนบท และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชน บ้าน วัด รัฐ โรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ หมายถึง เป็นคนดี คนเก่ง สามารถที่ดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข รวมทั้งเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อการพึ่งตนเองและเพื่อสมรรถนะในการแข่งขัน และโรงเรียนยกระดับคุณภาพสูงขึ้นสู่มาตรฐานสากล ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) และตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) เป็นต้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการปรับปรุงและส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดดำเนินการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมแก่นักเรียน การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมสูงขึ้น บริหารจัดการยกระดับคุณภาพการศึกษาบรรลุผลได้โดยการใช้ยุทธศาสตร์การนิเทศ ติดตามรายโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอครบทุกโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในปีการศึกษา 2562 และมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4, 2560)

โรงเรียนบ้านดอนแยงได้นำนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษามาปฏิบัติ โดยมุ่งพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล กล่าวคือ เป็นโรงเรียนที่มีผลการประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพอยู่ในระดับดีขึ้นไป นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จากปีการศึกษาที่ผ่านมา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 และผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติของโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม อาศัยความร่วมมือ การประสานงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ มีการทำงานเป็นทีม โดยมีครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยความสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญ จำเป็นต้องพัฒนาที่ตรงกับความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของบุคคลและการแลกเปลี่ยนในรูปแบบของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีการศึกษา แหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงตามมาตรฐานที่กำหนด

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพนั้น จำเป็นต้องมีรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และมีกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมและมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง โดยเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้ สำหรับเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของนโยบายการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เป็นอย่างไร
2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดโรงเรียนคุณภาพ แนวคิดโรงเรียนดีประจำตำบล แนวคิดโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล แนวคิดโรงเรียนมาตรฐานสากล และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงโดยเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์สอนด้านการบริหารการศึกษา และ/หรือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการศึกษาไม่ต่ำกว่า 15 ปี และ/หรือ เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนคุณภาพ เช่น โรงเรียนดีประจำตำบล โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และโรงเรียนมาตรฐานสากล และมีความเต็มใจให้ความคิดเห็นในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความสอดคล้องและสรุปร่วมกัน และนำมาयर่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 และนำเสนอร่างรูปแบบต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ และนำประเด็นต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เชียงราย เขต 4 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้กำกับและรับผิดชอบในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 รวมจำนวน 78 คน รวมทั้งหมด 87 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) คู่มือการใช้รูปแบบ 2) แบบประเมินโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง 3) แบบสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนแยงปีการศึกษา 2562 และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง จำนวน 4 ฉบับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์สอนด้านการบริหารการศึกษา การวัดและประเมิน การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา และเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการศึกษาไม่ต่ำกว่า 15 ปี จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนกและค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพและข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ แจกแบบประเมินความพึงพอใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 190 คน ได้รับกลับคืนมาจำนวน 190 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปผลการทดลองใช้ใน 3 ประเด็น คือ 1) ผลประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 3) ความพึงพอใจต่อการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบประเมินแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน ได้รับกลับคืนมาจำนวน 9 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ คือ การบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) จุดมุ่งหมาย คือ เพื่อพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ และเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ 7 องค์ประกอบ 41 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 การประกันคุณภาพการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 7 ภาควิชาและเครื่องมือของชุมชน มี 7 ตัวบ่งชี้ 4) กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการและสร้างความเข้าใจ ขั้นตอนตรวจสอบสถานภาพโรงเรียน ขั้นกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา ขั้นกำหนดแผนปฏิบัติการยกระดับ ขั้นดำเนินการยกระดับสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ขั้นประเมินความเป็นโรงเรียนคุณภาพ และขั้นสร้างความยั่งยืนในการเป็นโรงเรียนคุณภาพ 5) ผลผลิต ได้แก่ ผลการประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความมุ่งมั่นและมีความเป็นผู้นำในการพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทชัดเจน ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง และนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบโดยรวม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า

2.1 โรงเรียนบ้านดอนแยงมีผลการประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 1 ผลประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		ระดับคุณภาพ
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
การดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน	✓		ดี
การดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ 2	✓		ดี
คุณภาพของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา			
การดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ 3	✓		ดีเยี่ยม
กระบวนการจัดการเรียนการสอน			
การดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ 4	✓		ดีเยี่ยม
สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี			
การดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ 5	✓		ดีเยี่ยม
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้			
การดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ 6	✓		ดีเยี่ยม
การประกันคุณภาพการศึกษา			
การดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ 7 ภาควิชาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน	✓		ดีเยี่ยม
ผลการประเมินในภาพรวม	✓		ดี

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนแยง ปีการศึกษา 2562 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าปีการศึกษา 2561 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9.94

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนแยง ปีการศึกษา 2562

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เป้าหมาย	ผลสัมฤทธิ์ ปีการศึกษา 2562	ผลสัมฤทธิ์ ปีการศึกษา 2561	ผลการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย)
ภาษาไทย	80	87.45	75.16	+12.29
คณิตศาสตร์	80	85.12	75.06	+10.06
วิทยาศาสตร์	80	85.40	73.25	+12.15
สังคมศึกษาฯ	85	89.10	78.88	+10.22
ภาษาต่างประเทศ	75	81.45	71.32	+10.13
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	87.30	77.52	+9.78
การงานอาชีพฯ	80	84.62	79.13	+5.49
ศิลปะ	80	88.34	79.01	+9.33
เฉลี่ยรวม	80	86.10	76.16	+9.94

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านดอนแยง ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.11) รองลงมา คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.09) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.15) และผู้ปกครองนักเรียน ($\bar{X} = 4.73$, S.D.=0.19) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวม

รายการ	N = 190		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
ครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.78	0.09	มากที่สุด
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน	4.73	0.15	มากที่สุด
ผู้ปกครองนักเรียน	4.73	0.19	มากที่สุด
นักเรียนโรงเรียนบ้านดอนแยง	4.80	0.11	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.76	0.04	มากที่สุด

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านดอนแยงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.17)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง โดยรวม

รายการ	N = 9		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความเป็นไปได้	4.72	0.19	มากที่สุด
ด้านความเป็นประโยชน์	4.69	0.24	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสม	4.57	0.30	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.66	0.17	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ ผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จ และผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า รูปแบบโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ความสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมาพร ลีภัยรัตน์ และคณะ พบว่า ในองค์ประกอบด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา ด้านคุณภาพนักเรียน และผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (สมาพร ลีภัยรัตน์, 2560) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอร่าม วัฒนะ พบว่า องค์ประกอบด้านคุณภาพครูและการพัฒนาบุคลากร เครือข่ายความร่วมมือ และคุณภาพนักเรียน (อร่าม วัฒนะ, 2561) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างรูปแบบดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเป็นโรงเรียนคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของโรงเรียนทั้งที่เป็นส่วนของบริบท (Context) ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ซึ่งเป็นแนวคิดการใช้องค์ประกอบเชิงระบบ (System Approach) เข้ามาเป็นกรอบการพิจารณา (อำรุง จันทวนิช, 2547) ซึ่งแนวคิดเชิงระบบนี้ทำให้การบริหารสถานศึกษาขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยง และสอดคล้องกัน โดยบริบทของโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านคุณภาพของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพครูด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาดูงาน การอบรม สัมมนา การพัฒนาตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ องค์ประกอบด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่โรงเรียนได้จัดหาเพื่อใช้ประกอบการเรียนรู้ตามเนื้อหาวิชาและเพียงพอสำหรับนักเรียน องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียน และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชนในการสนับสนุนทรัพยากร การศึกษาและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านดอนแยง ปัจจัยนำเข้าเหล่านี้ ส่งผลต่อองค์ประกอบด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนบ้านดอนแยง ความต้องการของชุมชนและนักเรียน และการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายหลากหลาย โดยมีกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการและสร้างความเข้าใจ ขั้นตรวจสอบสถานภาพโรงเรียน ขั้นกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา ขั้นกำหนดแผนปฏิบัติการระยะดับ ขั้นดำเนินการระยะดับสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ขั้นประเมินความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ขั้นสร้างความยั่งยืนในการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งผลผลิตที่ได้ คือ การเป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล นักเรียนมี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีค่าเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษาที่ผ่านมาไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 และผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง กล่าวได้ว่ารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นี้ เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีแนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารและจัดการ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 23 และมาตรา 24 ที่ได้เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, 2560)

2. จากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า โรงเรียนบ้านดอนแยงมีผลการประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของประชา แสนเย็น ที่พบว่า ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อม ตามตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถดำเนินการตามขั้นตอนและกิจกรรมที่กำหนดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ประชา แสนเย็น, 2558) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พายุ วรรัตน์ ที่พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่คุณภาพอาเซียนของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (พายุ วรรัตน์, 2560) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินการทั่วทั้งองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรม (Activities) และกระบวนการ (Processes) เพื่อให้เกิดสิทธิประโยชน์แก่ทั้งองค์การ ผู้ปกครอง และชุมชน (Hoyle, D. , 2009) ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาโรงเรียนตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความเป็นโรงเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการและสร้างความเข้าใจ ขั้นตรวจสอบสถานภาพโรงเรียน ขั้นกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา ขั้นกำหนดแผนปฏิบัติการยกระดับ ขั้นดำเนินการยกระดับสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ขั้นประเมินความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ขั้นสร้างความยั่งยืนในการเป็นโรงเรียนคุณภาพ อย่างจริงจัง มีการทำงานเป็นทีม และนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และนำผลการนิเทศติดตามและ

ประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การประเมินตนเองในเบื้องต้นมีระดับคุณภาพดี

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด โดยมีผลพัฒนาการคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9.94 สอดคล้องกับผลการวิจัยของประชา แสนเย็น ที่พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะชีวิต มีการทำงานเป็นทีม มีความใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่ สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และโรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยสถานศึกษาและต้นสังกัด มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่ทำให้จัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมาย ผ่านการประเมิน สมศ. (ประชา แสนเย็น, 2558) ทั้งนี้อาจเป็น เพราะโรงเรียนได้ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านดอนแยงให้ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การทำวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และได้ ดำเนินการจัดหาสื่อการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน พัฒนา ปรับปรุง ดูแลอาคารสถานที่และพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สร้างความสัมพันธ์อันดีและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ โรงเรียนบ้านดอนแยงได้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2562 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตร สถานศึกษาตามนโยบาย “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” และหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 6 หลักสูตร ผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายและเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน มีความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการและทักษะกระบวนการ ได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง จากการฝึกปฏิบัติจริงและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และมีความรู้ความ เข้าใจในเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีทักษะใน การดำรงชีวิต มั่นใจในตนเอง และกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

ความพึงพอใจต่อการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยระดับความพึงพอใจของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ งานวิจัยของประชา แสนเย็น ที่พบว่า ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชนความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหาร จัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (ประชา แสนเย็น, 2558) ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหาร

เพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง เป็นรูปแบบที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ และเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีค่าเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษาที่ผ่านมาไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ซึ่งการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารดังกล่าว ผู้วิจัยได้ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูล การแก้ไขปัญหา ติดตาม ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยโรงเรียนจัดให้มีการประชุมพบปะระหว่างผู้ปกครองและครูเพื่อการพัฒนา นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา นอกจากนี้ด้านกายภาพโรงเรียนได้ปรับปรุงสภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียน มีความมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียง อยู่ในสภาพใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านดอนแยงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของของอำไพ นงค์เยาว์ พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้ มีความถูกต้องตามกระบวนการพัฒนาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด (อำไพ นงค์เยาว์, 2560) และผลการวิจัยของอร่าม วัฒนะ ที่พบว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด (อร่าม วัฒนะ, 2561) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบดังกล่าวมีหลักการที่มุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามาร่วมดำเนินการจัดการศึกษา และมีกระบวนการทำงานที่เริ่มจากการสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นของการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ วิเคราะห์ปัญหาและตรวจสอบสภาพตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ การกำหนดเป้าหมายคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การดำเนินการยกระดับสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ การประเมินตนเองตามเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของโรงเรียนคุณภาพ การทบทวนสรุปจุดสำเร็จจุดที่ต้องปรับปรุง แก้ไขและร่วมกับบุคลากรหรือผู้เกี่ยวข้อง และนำประสบการณ์ผลงานสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนอื่น ๆ จึงทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและส่งผลให้เกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยได้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ ผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ คือ การบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) จุดมุ่งหมาย คือ เพื่อพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ และเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ 7 องค์ประกอบ 41 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 การประกันคุณภาพการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 7 ภาควิชาและเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 7 ตัวบ่งชี้ 4) กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการและสร้างความเข้าใจ ขั้นตอนตรวจสอบสถานภาพโรงเรียน ขั้นกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา ขั้นกำหนดแผนปฏิบัติการยกระดับ ขั้นดำเนินการยกระดับสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ขั้นประเมินความเป็นโรงเรียนคุณภาพ และขั้นสร้างความยั่งยืนในการเป็นโรงเรียนคุณภาพ 5) ผลผลิต ได้แก่ ผลการประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความมุ่งมั่นและมีความเป็นผู้นำในการพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทชัดเจน ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง และนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพที่มีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น โรงเรียนควรส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูผู้สอนเพิ่มมากขึ้น ควรใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และผู้บริหารและครูและบุคลากรทางการศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน โรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียน และโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสร้างความเข้าใจ การแจ้งข้อมูลประชาสัมพันธ์ การขอความร่วมมือการจัดกิจกรรมหรือสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเพิ่มมากขึ้น หรือมีการจัดวิทยาท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนด้านอาชีพ ศิลปะ ดนตรี ที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดและยกระดับคุณภาพ

การศึกษา สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย. (2560). พื้นฐานการจัดการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชา แสนเย็น. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. ใน วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พายุ วรรัตน์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่คุณภาพอาเซียนของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มนต์นภัส มโนการณ. (2561). การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(1), 1-15.
- สมาพร ลี้ภัยรัตน์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา. สุทธิปริทัศน์, 31(100), 261-273.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2564). เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารแบบนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อร่าม วัฒนะ. (2561). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อัจฉรา นิยมภา. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการ ศักยภาพผู้บริหารยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: วิสต้า อินเตอร์ ปริ้นท์.
- อำไพ นงค์เยาว์. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10(1), 132-143.
- อำรุง จันทวนิช. (2547). แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สกศ.

Hoyle, D. . (2009). ISO 9000 quality system handbook. (6th ed). Burlington, MA: Elsevier.